

ЗВІТ

ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЖИТЛОВИХ ПРОГРАМ ТА РІШЕНЬ ДЛЯ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ

Калуська міська територіальна громада
Івано-Франківська область

Зміст

Вступ.....	2
Методологія дослідження.....	3
Перелік НПА, які застосовуються у сфері забезпечення житлових прав ВПО.....	4
Основні терміни та поняття.....	6
Аналіз результатів дослідження.....	7
Загальна інформація про кількість ВПО, зокрема тих, які потребують покращення житлових умов.....	7
Місцеві житлові програми Калуської МТГ, спрямовані на забезпечення житлових прав ВПО.....	9
Національні житлові програми, які реалізуються у Калуській МТГ.....	12
Кредитні житлові програми.....	13
Інформаційна доступність.....	16
Висновки.....	16
Рекомендації.....	18

Вступ

Конституція України є основою правового регулювання житлового права в Україні. Саме у ст. 47 Конституції України закріплене право на житло кожного громадянина країни. Держава створює умови, за яких кожен громадянин може його будувати, купувати або орендувати. Людям, які потребують соціального захисту, влада на рівні держави та місцевого самоврядування надає житло безоплатно або за доступну плату, встановлену законом.

Внаслідок повномасштабної війни Російської Федерації проти України мільйони українців були вимушені покинути свої домівки та переміститись у більш безпечні регіони країни. Вони стали внутрішньо переміщеними особами. Проблема ж забезпечення ВПО житлом набуває дедалі гострішого характеру — як для держави, так і для громад, які їх приймають.

Команда благодійної організації «Благодійний фонд “Стабілізуєш Суппорт Сервісез”» у межах проекту «Підтримка спроможності системи соціального захисту населення щодо реєстрації внутрішньо переміщених осіб», який реалізується за підтримки Агентства ООН у справах біженців в Україні, проводить дослідження місцевих і національних політик у сфері житлових проблем ВПО та інших людей, які постраждали внаслідок війни.

Органи державної та місцевої влади реалізують різні програми підтримки ВПО, які втратили житло та були змушені переїхати в інші населені пункти. Частина таких програм підтримки існувала до 24 лютого 2022 року, а деякі почали втілюватися лише після повномасштабного вторгнення. У проєкті Плану відновлення України, презентованому у липні 2022-го, наявні довгострокові перспективи підтримки населення в умовах воєнного стану та після його припинення.

Скорочення надходжень до державного та місцевих бюджетів, непередбачувані наслідки і строки завершення війни створюють негативний вплив на розроблення та ухвалення довгострокових рішень у житловому секторі.

За прогнозами міжнародних інституцій, що довше триватиме війна, то більше населення країни потраплятиме у вразливе становище, а ресурси, які дозволяли б людям протриматися без сторонньої допомоги, будуть вичерпуватися. Саме тому важливо визначити реальну потребу ВПО у житлових програмах і програмах підтримки реалізації житлових прав (компенсація оренди, комунальних послуг тощо), а також забезпечити їхню доступність.

Методологія дослідження

Мета дослідження

Проведення аналізу житлових програм для ВПО, які реалізуються у цільових громадах, з метою розроблення рекомендацій, спрямованих на вдосконалення довгострокових житлових рішень на користь ВПО під час формування локальної житлової політики.

Об'єкт дослідження

Перешкоди в доступі ВПО до житлових програм, які діють у цільових громадах, зокрема з урахуванням забезпечення постійним та соціальним житлом.

Предмет дослідження

- Національні житлові програми для ВПО, які реалізуються у цільових громадах, зокрема наявність компенсації власникам житла за розміщення ВПО.
- Чинні місцеві цільові програми, інші місцеві нормативно-правові акти (положення, рішення, розпорядження, плани заходів тощо), спрямовані на забезпечення житлом ВПО, зокрема наявність компенсації власникам житла за розміщення ВПО.
- Інші житлові програми та рішення для ВПО, які реалізують у цільових громадах міжнародні та національні неурядові організації.

Завдання дослідження

1. Проаналізувати:
 - національні житлові програми для ВПО, які реалізуються у цільових громадах;
 - місцеві цільові програми та рішення, інші локальні НПА (положення, рішення, розпорядження, плани заходів тощо), спрямовані на забезпечення житлом ВПО;
 - житлові програми для ВПО, які реалізують у цільових громадах міжнародні та національні неурядові організації.
2. Зібрати дані про кількість ВПО, які потребують покращення житлових умов у цільових громадах, з урахуванням демографічних характеристик та потреб у покращенні житлових умов.
3. Розробити звіт про результати аналізу чинних житлових програм для ВПО у цільових громадах.
4. Розробити рекомендації та план адвокації необхідних змін для кожної цільової громади.
5. Провести презентацію дослідження у формі заходу, спрямованого на адвокацію запропонованих змін за участі зацікавлених сторін.

Географія дослідження: об'єднані територіальні громади України.

Період проведення дослідження: лютий — липень 2024 року.

Методи та інструменти дослідження

- Експертна оцінка місцевих цільових програм та інших НПА (положення, рішення, розпорядження, плани заходів тощо), спрямованих на забезпечення житлом ВПО.
- Експертна оцінка доступу до національних житлових програм для ВПО, які реалізуються у цільових громадах.
- Експертна оцінка житлових програм для ВПО, які реалізують у цільових громадах міжнародні та національні неурядові організації.
- Аналіз офіційних сайтів органів виконавчої влади та місцевого самоврядування щодо доступності інформації про чинні житлові програми для ВПО.

Джерела інформації

1. Сайти органів виконавчої влади та місцевого самоврядування територіальних громад.
2. Офіційні відповіді на запити згідно з вимогами Закону України «Про доступ до публічної інформації».
3. Статистична інформація щодо кількості ВПО, які потребують покращення житлових умов.
4. Місцеві НПА (положення, програми, рішення, розпорядження, плани заходів тощо).
5. Звіти про виконання житлових програм.

Перелік нормативно-правових актів, які застосовуються у сфері забезпечення житлових прав ВПО

- Конституція України.
- Цивільний кодекс України.
- Житловий кодекс України 1983 року.
- Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб».
- Закон України «Про житловий фонд соціального призначення».
- Постанова КМУ «Деякі питання реалізації Закону України “Про житловий фонд соціального призначення”» (від 23.07.2008 № 682).
- Постанова Ради Міністрів УРСР і Укрпрофспілки «Про затвердження Правил обліку громадян, які потребують поліпшення житлових умов, і надання їм жилих приміщень в Українській РСР» (від 11.12.1984 № 470).

- Стратегія державної політики щодо внутрішнього переміщення на період до 2025 року та операційний план заходів з її реалізації у 2023–2025 роках (затверджені Розпорядженням КМУ від 07.04.2023 № 312).
- Порядок надання державної підтримки та забезпечення громадян доступним житлом (затверджений Постановою КМУ від 10.10.2018 № 819) — не фінансується з 2020 року.
- Постанова КМУ від 02.08.2022 № 856 (доступне іпотечне кредитування «єОселя»).
- Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті за Програмою «Надання пільгових іпотечних кредитів внутрішньо переміщеним особам» (затверджений Постановою КМУ від 28.04.2021 № 451), — за рахунок коштів гранту, наданого KfW.
- Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання пільгового довгострокового державного кредиту внутрішньо переміщеним особам, учасникам проведення антитерористичної операції (АТО) та/або учасникам проведення операції Об'єднаних сил (ООС) на придбання житла (затверджений Постановою КМУ від 27.11.2019 № 980), — не фінансується з 2020 року.
- Постанова КМУ «Питання забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України» (від 18.04.2018 № 280).
- Постанова КМУ «Деякі заходи з формування фондів житла, призначеного для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб» (від 29.04.2022 № 495).
- Постанова КМУ «Про затвердження Порядку компенсації витрат на тимчасове розміщення внутрішньо переміщених осіб, які перемістилися у період воєнного стану і не отримують щомісячної адресної допомоги переміщеним особам для покриття витрат на проживання, у тому числі на оплату житлово-комунальних послуг» (від 19.03.2022 № 333).
- Постанова КМУ «Про затвердження Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо підтримки територій, що зазнали негативного впливу внаслідок збройного конфлікту на сході України» (від 04.10.2017 № 769).
- Локальні НПА (комплексні програми, рішення сесії місцевих рад, порядки виконавчих комітетів місцевих рад тощо).

Основні терміни та поняття

Внутрішньо переміщена особа в українському законодавстві — це громадянин України, іноземець або особа без громадянства, яка перебуває на території України на законних підставах та має право на постійне проживання в Україні, яку змусили залишити або покинути своє місце проживання внаслідок чи для уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, окупації, повсюдних проявів насильства, порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру.

Відповідно до п. 6 ст. 9 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб», ВПО має право на створення належних умов для її постійного чи тимчасового проживання.

Основою правового регулювання житлових прав в Україні є Конституція України, яка в ст. 47 закріплює загальне право на житло. Держава створює умови, за яких кожний громадянин матиме змогу побудувати житло, придбати його у власність або взяти в оренду. Людям, які потребують соціального захисту, держава та органи місцевого самоврядування надають житло безоплатно або за доступну плату відповідно до закону. Нікого не можна примусово позбавити житла, виключно на підставі закону за рішенням суду.

Відповідно до Закону України «Про житловий фонд соціального призначення», **житловий фонд соціального призначення** — це сукупність соціального житла, що надається громадянам України, які відповідно до закону потребують соціального захисту. Окремі аспекти цього поняття висвітлені в постанові КМУ «Деякі питання реалізації Закону України “Про житловий фонд соціального призначення”» (від 23.07.2008 № 682).

Дещо інший підхід викладено в Житловому кодексі України. Так, п. 5 ч. 2 ст. 4 зараховує до житлового фонду соціального призначення квартири в багатоквартирних житлових будинках, садибні (одноквартирні) житлові будинки, а також житлові приміщення в інших будівлях усіх форм власності, що надаються людям, які відповідно до закону потребують соціального захисту. Тобто не обмежує житловий фонд лише комунальною формою власності.

Питання, пов'язані з розміщенням ВПО у місцях тимчасового проживання, зокрема з дотриманням вимог, передбачених Постановою КМУ «Деякі питання функціонування місць тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб» (від 01.09.2023 № 930), а також з наданням соціальних послуг у громаді (притулок, підтримане проживання, стаціонарний догляд, паліативний догляд тощо) **це дослідження не охоплює.**

Аналіз результатів дослідження

Калуська міська територіальна громада розташована у Калуському районі Івано-Франківської області. Адміністративний центр — місто Калуш. Утворена 07.08.2019 шляхом приєднання Кропивницької та Мостищенської сільських рад Калуського району до Калуської міської ради обласного значення. 19.09.2019 до неї добровільно приєдналася Вістівська сільська рада. 06.12.2019 добровільно приєдналися Сівко-Калуська та Студінська сільські ради.

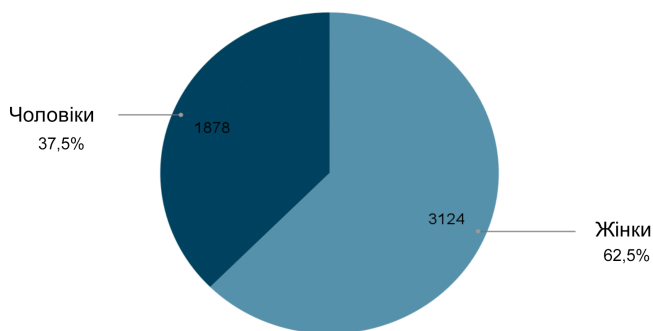
До складу громади входять 1 місто (Калуш) і 16 сіл (Бабин-Зарічний, Боднарів, Вістова, Голинь, Довге-Калуське, Копанки, Кропивник, Мислів, Мостище, Пійло, Ріп'янка, Середній Бабин, Сівка-Калуська, Студінка, Тужилів, Яворівка).

Загальна інформація про кількість ВПО, зокрема тих, які потребують покращення житлових умов

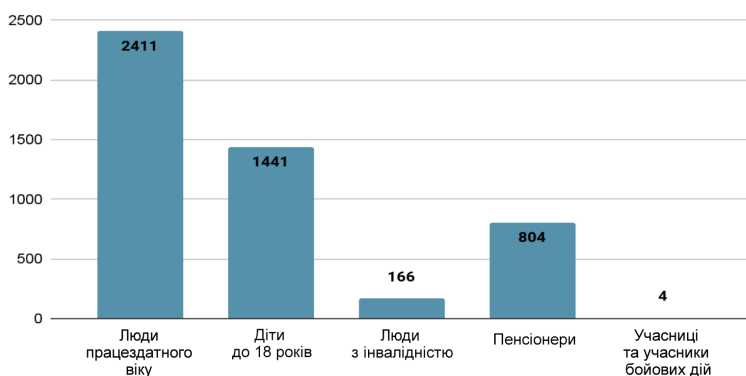
Щоб отримати статистичні дані про кількість ВПО, зокрема тих, які потребують покращення житлових умов у Калуській МТГ, було надіслано відповідні запити до Управління соціального захисту населення Калуської міської ради.

Станом на 15.04.2024, згідно з інформацією у Єдиній інформаційній базі даних ВПО, у Калуській МТГ на обліку перебувають **5002 ВПО**, зокрема:

Розподіл за статтю

Розподіл за соціальним статусом

З 2022 року у громаді зареєстровані **4830 ВПО**. Кількість внутрішньо переміщених сімей — **3657**.

Станом на 15.04.2024 на квартирному обліку у виконавчому комітеті Калуської міської ради перебувають **13 ВПО (зокрема одинокі люди)**, з яких: вісім сімей з числа учасниць та учасників бойових дій, п'ять сімей з числа дітей, позбавлених батьківського піклування.

За результатами опитування, яке проводить Рада з питань ВПО при Калуській міській раді, **33 людини** претендують на житло із житлового фонду соціального призначення, **33 людини** готові придбати житло на пільгових умовах, **51 сім'я** хоче отримати житло на території Калуської МТГ (станом на 15.04.2024).

У Калуській МТГ, згідно з відповіддю від 19.04.2024 № 61/02-55/20, фонд житла, призначеного для тимчасового проживання ВПО, не створювався. Звернень ВПО для постановки на облік людей, які потребують житла для тимчасового проживання, станом на 18.04.2024 у Калуській міській територіальній громаді не було.

Рейтинговий список взятих на облік людей, які потребують отримання житла з фонду житла для тимчасового проживання ВПО, не ведеться. Оскільки станом на 18.04.2024 звернень від ВПО для постановки на облік людей, які потребують житла для тимчасового проживання в Калуській МТГ, не було.

Затвердженого порядку розподілу житла із фонду тимчасового проживання ВПО немає. Видатки для формування житлового фонду соціального призначення та фонду житла, призначеного для тимчасового проживання ВПО, на 2024 не заплановані. Житловий фонд соціального призначення у Калуській МТГ відсутній.

У житловому фонді комунальної власності є **три квартири**, придбані за кошти державного бюджету виключно для людей з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

[Рада з питань ВПО звернулася до міського голови щодо цін на оренду житла.](#)

У листі ВПО просять обговорити питання серед ріелторських компаній Калуша і старостинських округів щодо затвердження цін на оренду житла до 01.04.2025 без тенденцій до підвищення. Фіксована ціна на орендоване житло, на думку ВПО, дозволить їм більш ефективно планувати бюджет, повноцінно інтегруватися у громаду.

Місцеві житлові програми Калуської МТГ, спрямовані на забезпечення житлових прав ВПО

Для оцінки доступності реалізованих у Калуській МТГ національних житлових програм для ВПО, аналізу місцевих цільових програм та інших НПА, спрямованих на забезпечення житлом ВПО, відповідальним виконавцям цих програм було направлено запити на доступ до публічної інформації.

На території Івано-Франківської області діють наступні програми та НПА, спрямовані, зокрема, на забезпечення житлових прав ВПО.

План заходів з реалізації у 2023–2025 роках в Івано-Франківській області Стратегії державної політики щодо внутрішнього переміщення на період до 2025 року (затверджений Розпорядженням Івано-Франківської ОВА від 29.06.2023 № 248).

Програма надання підтримки внутрішньо переміщеним особам на 2024 рік (затверджена Рішенням Калуської міської ради від 28.09.2023 № 2509).

Рішення «Про внесення змін до Програми надання підтримки внутрішньо переміщеним особам на 2024 рік» (затверджене Калуською міською радою 29.02.2024 за № 2993).

Обласна комплексна програма соціального захисту населення Івано-Франківської області на 2022–2026 роки (затверджена Рішенням Івано-Франківської обласної ради від 12.11.2021 № 276-10/2021). Її мета — підвищити рівень соціального захисту окремих вразливих категорій населення області, серед яких — сім'ї ВПО.

Листом від 09.08.2024 № КІ.198 Івано-Франківська ОВА повідомила: згідно з Порядком використання коштів обласного бюджету для поліпшення житлових умов окремих категорій мешканців області (затверджений Розпорядженням Івано-Франківської ОВА від 15.04.2022 № 140, зі змінами; зареєстрований у Південно-Західному міжрегіональному управлінні Міністерства юстиції м. Івано-Франківськ 25.08.2022 за № 39/298), поліпшення житлових умов окремих категорій жителів області здійснюється на умовах співфінансування за рахунок коштів обласного та районного бюджетів, а також бюджетів територіальних громад (далі — місцеві бюджети).

Співфінансування з місцевих бюджетів з урахуванням залучених коштів на поліпшення житлових умов має становити не менше 20% суми, яку пропонується виділити на поліпшення житлових умов, зазначеної у зверненні про виділення коштів з обласного бюджету. Звернення про виділення коштів з обласного бюджету подають до Івано-Франківської ОВА районні державні адміністрації, виконавчі комітети міських, районних, селищних та сільських рад.

Звернення для поліпшення житлових умов від сімей ВПО не надходили та на засіданнях Комісії не розглядалися.

За інформацією Департаменту розвитку громад та територій, дорожнього, житлово-комунального господарства, містобудування та архітектури Івано-Франківської ОВА, реєстр об'єктів нерухомості (незавершене будівництво, покинуті житлові будинки, ліквідовані військові містечка, котеджні містечка тощо) відсутній.

У Калуській МТГ також діє [Програма надання підтримки внутрішньо переміщеним особам на 2024 рік](#) (затверджена Рішенням Калуської міської ради від 28.09.2023 № 2509). Її основна мета — забезпечення належних умов перебування ВПО.

Згідно з інформацією Управління комунальної власності Калуської міської ради щодо стану реалізації цієї Програми:

- Для здійснення поточного ремонту приміщень для розміщення ВПО (відповідно до п. 3, п. 5 розділу «Перелік заходів, обсяги та джерела фінансування Програми») передбачено 100 180,00 грн з бюджету Калуської МТГ, 55 200,00 грн — з обласного бюджету.
Використано (кошти місцевого бюджету громади): 3269,66 грн — утримання у належному стані мереж водопостачання; 1055,00 грн — повірка лічильника; 7988,64 грн — технічне обслуговування газопроводів газового обладнання; 305,00 грн — ремонт лічильника; 1072,97 грн — заміна лічильника.
Використано (кошти обласного бюджету): 15 484,62 грн — поточний ремонт водостічних ринв, 11 543,94 грн — послуги з очищення каналізації, 28 121,00 грн — поточний ремонт огорожі.
- Для забезпечення оплати комунальних послуг, спожитих на об'єктах комунальної власності, де розміщені ВПО (відповідно до п. 4, п. 5 розділу «Перелік заходів, обсяги та джерела фінансування Програми») передбачено 1 003 820,00 грн з бюджету Калуської МТГ, 5500,00 грн — з обласного бюджету.
За кошти бюджету громади здійснено оплату за комунальні послуги, спожиті на об'єктах комунальної власності, де розміщені ВПО (400 351,00 грн).
- Для проведення благоустрою територій прихистків, в яких розміщені ВПО (відповідно до п. 6, п. 5 розділу «Перелік заходів, обсяги та джерела фінансування Програми») передбачено 166 000,00 грн з бюджету Калуської МТГ, 357 924,00 грн — з обласного бюджету.
За кошти бюджету громади проведена дезінфекція криниць на загальну суму 645,39 грн.

У Калуській МТГ діють три прихистки, де розміщені 80 ВПО: 42 ВПО у м. Калуш (вул. Коцюбинського, 28); 18 ВПО у с. Мостище (вул. Робітнича, 13); 20 ВПО у с. Боднарів (вул. Галицька, 66).

Житлові приміщення для реалізації місцевих цільових програм та інших НПА, спрямованих на забезпечення житлом ВПО у Калуській МТГ, не виділялися. Немає і місцевих цільових програм та інших НПА, спрямованих на забезпечення житлом ВПО, зокрема постійним, соціальним і тимчасовим.

Нове житло для внутрішньо переміщених осіб

Згідно з інформацією, оприлюдненою на [сайті громади](#), та офіційною відповіддю на запит на доступ до публічної інформації від 19.04.2024 № 61/02-55/20, Калуська міська рада ухвалила Рішення [«Про погодження проєкту Меморандуму про взаєморозуміння з філією компанії “Людина в біді” в Україні»](#) (від 27.07.2023 № 368). Основне завдання Меморандуму — покращення житлових умов ВПО і вразливих верств населення, організація проведення реконструкції об’єкта незавершеного будівництва і створення чотирьох окремих квартир (площа — до 40 м²; Калуський р-н, с. Пійло, вул. Михайла Грушевського, 85) для поселення чотирьох сімей з числа ВПО.

Відповідно до Меморандуму, Калуська міська рада підтверджує намір щодо ухвалення рішення про передачу об’єкта незавершеного будівництва за вказаною адресою в житловий фонд соціального призначення Калуської МТГ. Як зазначається на офіційній [фейсбук-сторінці](#) Калуського міського голови, близько 60% робіт вже проведено. Житло будується відповідно до всіх санітарно-гігієнічних норм. Зокрема, буде організоване водопостачання та водовідведення, підведуть усі комунікації. Приміщення, які передадуть мешканцям, будуть повністю мебльовані.

Калуська міська рада і її виконавчі органи постійно ведуть перемовини із міжнародними донорами про облаштування додаткового житла для ВПО.

Діяльність Ради з питань ВПО при Калуській міській раді

Рішенням Калуської міської ради від 28.09.2023 № 2510 створено Раду з питань ВПО при Калуській міській раді, а також затверджено її персональний склад та Положення.

За інформацією, яку надала Калуська міська рада, Рада з питань ВПО брала участь у таких заходах щодо забезпечення житлом ВПО:

Парламентсько-муніципальний форум-діалог «Житло для внутрішньо переміщених осіб» за участю голови Ради з питань ВПО Пруднікової В. В. (15–17.05.2024; Закарпатська обл., с. Тур’я Пасіка, Воєводино); онлайн-нарада «Субсидія на оренду — новий інструмент державної підтримки для ВПО» (10.07.2024; Пруднікова В. В., Андросова М. В., Безпалова О. В.); четверте засідання Ради з питань ВПО у м. Івано-Франківськ, семінар «Державні програми сприяння для придбання

житла ВПО» (22.05.2024; члени Ради з питань ВПО, Безпалова О. В.); проведення семінару в Калуській МТГ «Забезпечення тимчасовим житлом ВПО. Державні програми сприяння для придбання житла ВПО» для представників Ради з питань ВПО при Калуській міській раді та ВПО, які проживають у тергромаді (15.08.2024).

Національні житлові програми, які реалізуються у Калуській МТГ

Мінреінтеграції є головним розпорядником субвенції, що може надаватися місцевим бюджетам згідно з Постановою КМУ «[Про затвердження Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам](#) на здійснення заходів щодо підтримки територій, що зазнали негативного впливу внаслідок збройного конфлікту на сході України» (від 04.10.2017 № 769).

Згідно з інформацією, наданою виконавчим комітетом Калуської міської ради від 19.04.2024 № 61/02-55/20, *субвенція з державного бюджету* місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо підтримки територій, що зазнали негативного впливу внаслідок збройного конфлікту на сході України, *не надходила*.

Відповідно до Постанови КМУ «Питання забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України» (від 18.04.2018 № 280) та за інформацією Управління житлово-комунального господарства Калуської міської ради, станом на 14.06.2024 на квартирному обліку у виконавчому комітеті Калуської міської ради перебувають **11 ВПО, з яких 10 людей** — з числа учасниць та учасників бойових дій. Вони брали безпосередню участь в АТО/ООС та перебувають на квартирному обліку відповідно до Правил обліку громадян, які потребують поліпшення житлових умов, і надання їм жилих приміщень в УРСР (затверджені Постановою Ради Міністрів УРСР і Укрпрофради від 01.12.1984 № 470).

З 2018 року та станом на момент проведення дослідження забезпечено житловими приміщеннями за рахунок коштів грошової компенсації (відповідно до Порядку № 280) **2 ВПО** з числа учасниць та учасників бойових дій (АТО/ООС), які перебували на квартирному обліку у виконавчому комітеті Калуської міської ради. **4 ВПО** було призначено та не виплачено грошову компенсацію за належні для отримання жилі приміщення на території, на якій ведуться бойові дії. Всього було призначено компенсацію **11 ВПО** з числа учасниць та учасників бойових дій, з них **8 ВПО** — на території, де ведуться бойові дії. Станом на 14.06.2024 така компенсація виплачена **6 УБД**. З 2020 року за виплачену грошову компенсацію за належні для отримання жилі приміщення придбано житло для **1 ВПО**, яка перебувала на обліку у виконавчому комітеті Калуської міської ради (**2 454 376,00 грн**).

Постановою КМУ від 19.03.2022 № 333 затверджено Порядок компенсації витрат за тимчасове розміщення (перебування) внутрішньо переміщених осіб. Калуська міська рада листом повідомила про кількість заяв на отримання компенсації, нараховані суми, кількість ВПО, які були тимчасово розміщені (таблиця).

№	Рік	К-сть заяв на отримання компенсації	Нараховані суми компенсації за розміщення ВПО, грн	К-сть ВПО, які були тимчасово розміщені
1	2022	2564	4 713 721,93	7995
2	2023	2615	3 856 422,92	6677
3	2024	697	800 356,76	1823
	Всього	5876	9 370 501,61	16 495

Виплата компенсації людям, які розмістили ВПО, з 01.04.2022 до 31.08.2022 здійснювалася за державні кошти та кошти Товариства Червоного Хреста України; з 01.08.2022 до 31.12.2023 — за рахунок Товариства Червоного Хреста України; з 01.01.2024 — за рахунок Представництва УВКБ ООН.

Кредитні житлові програми

В Івано-Франківській області діє [Регіональна цільова програма підтримки індивідуального житлового будівництва на селі та поліпшення житлово-побутових умов сільського населення «Власний дім» на 2021–2025 роки](#) (затверджена Рішенням Івано-Франківської обласної ради від 23.12.2020 № 36-2/2020).

Листом від 09.08.2024 № 204/01-1 Обласний фонд підтримки індивідуального житлового будівництва на селі повідомив, що станом на 09.08.2024:

- Кількість зареєстрованих заяв від ВПО щодо участі у Програмі за період її дії: 2021 рік — одна зареєстрована заява у **Калуській МТГ**; 2022 і 2023 роки — жодної зареєстрованої заяви; протягом січня — липня 2024-го — одна зареєстрована заява у **Калуській МТГ** та одна зареєстрована заява в **Івано-Франківській МТГ**.
- Кількість виданих кредитів ВПО області у межах Програми за період її дії: 2021 рік — один виданий кредит ВПО області у **Калуській МТГ**; 2022 і 2023 роки — жодного виданого кредиту ВПО в області; протягом січня — липня 2024-го — жодного виданого кредиту ВПО в області.

- Кількість ВПО (сімей) області, які покращили свої житлові умови за період дії Програми: 2021 рік — одна ВПО (сім'я) у **Калуській МТГ**; протягом інших років — жодна ВПО.

Проаналізувавши отриману інформацію, можна зробити висновок, що для ВПО ця Програма могла б бути цікавою та доступною, але мала кількість зареєстрованих заяв і виданих кредитів свідчить про необізнаність ВПО щодо Програми. Калуською міською радою передбачене співфінансування Програми з міських бюджетів. Наразі Обласний фонд підтримки індивідуального житлового будівництва на селі розробив і передав на затвердження нові Правила надання довгострокових кредитів індивідуальним сільським забудовникам області, учасникам бойових дій та внутрішньо переміщеним особам в межах Програми «Власний дім».

Обсяг спрямованих фінансових ресурсів з державного та обласного бюджетів за період дії Програми (таблиця).

Бюджет	2021 рік	2022 рік	2023 рік	7 місяців 2024 року
Державний	1 300 000,00	950 000,00	1 350 000,00	700 000,00
Обласний	1 415 000,00	1 470 000,00	1 525 000,00	1 012 200,00

Співфінансування Програми із бюджетів Івано-Франківської та Калуської міських рад:

- **Івано-Франківська МТГ.** Планові показники: 2021 рік — 465 000,00 грн; 2022-й — 467 000,00 грн; 2023-й — 470 000,00 грн; 2024-й — 472 000,00 грн; 2025-й — 474 000,00 грн. Фактично профінансовано: 2021 рік — 35 000,00 грн; 2023-й — 37 000,00 грн; 2024-й — 42 000,00 грн.
- **Калуська МТГ.** Планові показники: 2022 рік — 174 000,00 грн; 2023-й — 141 000,00 грн; 2024-й — 143 000,00 грн; 2025-й — 145 000,00 грн. Фактичного фінансування не відбувалося.

Відсутність достатнього фінансування з державного та місцевих бюджетів реалізації Програми «Власний дім» обмежує можливість у повній мірі здійснювати кредитування ВПО.

Листом від 13.06.2024 № 870/005 Державна спеціалізована фінансова установа «Державний фонд сприяння молодіжному житловому будівництву» (далі — **Держмолодьжитло**) повідомила, що вона є виконавцем низки державних та регіональних програм, мета яких — забезпечення житлом ВПО. Такі програми реалізуються відповідно до:

1. Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання пільгового довгострокового державного кредиту внутрішньо переміщеним особам, учасникам проведення антитерористичної операції (АТО) та/або учасникам проведення операції Об'єднаних сил (ООС) на придбання житла (затверджений Постановою КМУ від 27.11.2019 № 980). З 2020 року Програма з загального фонду державного бюджету не фінансується, кредити надаються лише за рахунок коштів, отриманих від повернення кредитів, наданих у 2019-му.
2. Порядку пільгового іпотечного кредитування внутрішньо переміщених осіб за рахунок коштів гранту, наданих Кредитною установою для відбудови (KfW) (затверджений Постановою КМУ від 28.04.2021 № 451). Фінансування відбувається за рахунок грантових коштів Уряду Федеративної Республіки Німеччини через KfW.

ПрАТ «Українська фінансова житлова компанія» (далі — **ПрАТ «Укрфінжитло»**) реалізує Програму іпотечного кредитування «ЄОселя» відповідно до Умов забезпечення ПрАТ «Укрфінжитло» доступного іпотечного кредитування громадян України, затверджених Постановою КМУ від 02.08.2022 № 856. 1 серпня поточного року набули чинності ухвалені Урядом зміни до Постанови КМУ № 856. За новими умовами кредит на житло під 7% можуть отримати і ВПО.

За інформацією, наданою ПрАТ «Укрфінжитло», обсяг фінансування цієї Програми у 2023 році становив 8,849 млрд грн (5855 кредитів). Обсяг фінансування у 2024-му, відповідно до фінансового плану, становить 19,2 млрд грн.

ПрАТ «Укрфінжитло» надало інформацію щодо кількості ВПО та кількості виданих кредитів в Івано-Франківській області за 2023 та 2024 роки (*таблиця*).

<i>Область</i>	<i>К-сть виданих кредитів за 2023 рік</i>	<i>Сума виданих кредитів за 2023 рік (грн)</i>	<i>К-сть виданих кредитів за 2024 рік</i>	<i>Сума виданих кредитів за 2024 рік (грн)</i>
Івано-Франківська	3	5 000 000,00	2	3 000 000,00

У ПрАТ «Укрфінжитло» інформація щодо кількості зареєстрованих заяв та виданих кредитів у розрізі громад відсутня, що створює перешкоди для аналізу реалізації Програми у кожній громаді. Загалом кількість поданих заяв від ВПО через мобільний додаток порталу «Дія» в Україні з 01.08.2023 становить 15 856.

Наведені статистичні дані свідчать про недостатню фінансову спроможність ВПО брати участь у кредитних програмах або ж недостатньо ефективну інформаційну кампанію, яка призвела до необізнаності ВПО про доступне іпотечне кредитування.

Інформаційна доступність

В межах даного дослідження були проаналізовані офіційні сайти органів виконавчої влади та місцевого самоврядування щодо доступності інформації про чинні житлові програми для ВПО. Питання забезпечення інформаційних прав громадян, якості оприлюднення публічної інформації на сайтах розпорядників, надання відповідей на інформаційні запити та звернення надзвичайно важливе.

На головній сторінці офіційного сайту Калуської міської ради міститься розділ [«Все для внутрішньо переміщених осіб»](#). Тут можна знайти інформацію про контакти служб, установ та організацій Калуської громади, які надають послуги ВПО, нормативно-правові документи, зокрема рішення виконкому Калуської міської ради, медичні установи для допомоги ВПО у Калуській МТГ. В окремій вкладці розміщена інформація про Раду з питань ВПО, зокрема протоколи її засідань, її Положення та персональний склад, План роботи Ради з питань ВПО при Калуській міській раді на 2024–2025 роки.

Також на сайті є розділ [«Новини»](#), де розміщена актуальна для ВПО інформація. У підрозділі «Квартирний облік» (розділ «Все для внутрішньо переміщених осіб / Житлова політика») наявні [списки осіб, які перебувають на квартирному обліку](#). Крім того, на сайті оприлюднюються [нормативно-правові акти, ухвалені Калуською міською радою](#). Документи можна знайти за роками, а також за допомогою параметрів пошуку. Пошукова система досить зручна.

Відповіді на запити на доступ до публічної інформації Калуська міська рада надавала вчасно.

Висновки

Роль органів місцевого самоврядування в інтеграції ВПО дуже важлива. У процесі інтеграції ВПО у громаду головним питанням залишається забезпечення житлом. Та національне законодавство застаріле, не відповідає актуальним потребам і потребує оновлення. Деякі національні програми «заморожені» і не фінансуються з державного бюджету, тому фінансове навантаження лягає на місцеві бюджети.

У Калуській МТГ станом на 15.04.2024, згідно з інформацією у Єдиній інформаційній базі даних внутрішньо переміщених осіб, на обліку перебувають **5002 ВПО**. З 2022 року зареєстровані **4830 ВПО**. Кількість **внутрішньо переміщених сімей** — **3657**. На квартирному обліку у виконавчому комітеті Калуської міської ради перебувають **13 внутрішньо переміщених сімей (зокрема одинокі люди)**, серед них — вісім сімей з числа учасниць та учасників бойових дій, п'ять сімей з числа дітей, позбавлених батьківського піклування.

За результатами опитування, яке проводить Рада з питань ВПО при Калуській міській раді, станом на 15.04.2024 **33 людини** претендують на житло з житлового фонду соціального призначення, **33 людини** готові придбати житло на пільгових умовах, **51 сім'я** хоче отримати житло на території Калуської МТГ.

ВПО з 2020 року та станом на травень 2024-го не забезпечувалися житлом за рахунок чинних національних або місцевих житлових програм. Фонд житла, призначеного для тимчасового проживання ВПО, не створювався. Затвердженого порядку розподілу житла із фонду житла для тимчасового проживання ВПО немає. Видатки для формування житлового фонду соціального призначення та фонду житла, призначеного для тимчасового проживання ВПО, на 2024 рік не заплановані.

Звернень ВПО для постановки на облік людей, що потребують житла для тимчасового проживання у Калуській МТГ, не надходило. Рейтинговий список взятих на облік людей, які потребують отримання житла з фонду житла для тимчасового проживання ВПО, не ведеться, оскільки звернень від ВПО не було.

Відсутність людей, які перебувають на обліку громадян, що потребують житла для тимчасового проживання, може свідчити про те, що дані обліку не відбивають реальну потребу ВПО у забезпеченні житлом. Натомість це підтверджує той факт, що ВПО не обізнані про свої житлові права або ж не мають впевненості у позитивному результаті розв'язання своїх житлових проблем.

Відповідно до п. 18 Постанови КМУ «Деякі заходи з формування фондів житла, призначеного для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб» (від 29.04.2022 № 495), передбачено, що відсутність відповідного фонду не може бути підставою для відмови у взятті ВПО на облік громадян, які потребують житла для тимчасового проживання.

За результатами дослідження можна зробити висновок, що відсутність у громаді житлового фонду соціального призначення, фонду житла, призначеного для тимчасового проживання, комплексних рішень, які були б спрямовані на вирішення житлових потреб ВПО свідчить про те, що місцева влада не забезпечила у повному обсязі реалізацію житлових прав ВПО. Це підтверджує неспроможність громади самотійно покрити реальні потреби ВПО через відсутність коштів у місцевому бюджеті.

Проте також варто відзначити позитивну динаміку у співпраці Калуської міської ради з неурядовими організаціями в напрямі залучення додаткових дотацій, фінансувань. Так, Калуська міська рада ухвалила Рішення «Про погодження проекту Меморандуму про взаєморозуміння з філією компанії “Людина в біді” в Україні». Основне завдання Меморандуму — покращення житлових умов ВПО і вразливих верств населення, організація проведення реконструкції об'єкта незавершеного будівництва і створення чотирьох окремих квартир (площа — до 40 м²) відповідно

до узгодженого плану (Калуський р-н, с. Пійло, вул. Михайла Грушевського, 85) для поселення чотирьох сімей з числа ВПО.

Держава забезпечує реалізацію національних житлових програм через Держмолодьжитло та ПрАТ «Укрфінжитло». Але ВПО не беруть участі у кредитних програмах, причинами чого можуть бути фінансова нестабільність, невпевненість у майбутньому тощо. Навіть за умов більш вигідного кредитування у межах таких програм ВПО не отримували кредити, адже мінімальний початковий внесок і базова процентна ставка зависокі.

Регіональна цільова програма підтримки індивідуального житлового будівництва на селі та поліпшення житлово-побутових умов сільського населення «Власний дім» на 2021–2025 роки цікава та доступна для ВПО. Але наявна проблема недостатнього фінансування з боку державного, обласного, місцевого бюджетів, що обмежує можливість в повній мірі здійснювати кредитування ВПО.

Створення нових житлових об'єктів вимагає значних інвестицій, а більшість громад мають обмежені бюджети, які часто не можуть покрити всі потреби місцевого населення, зокрема ВПО. Тому наразі необхідно ухвалювати комплексні довгострокові рішення, спрямовані на забезпечення конституційних, зокрема житлових, прав ВПО.

Рекомендації

Для покращення місцевих політик у сфері житлових прав ВПО та інших людей, які постраждали внаслідок війни, зокрема розвитку соціального житла у Калуській МТГ, рекомендуємо наступне.

На загальнонаціональному рівні:

- Актуалізувати житлове законодавство України (ухвалення нового закону, створення нової системи законодавства, що регулює основні засади державної житлової політики).
- На рівні виконавчої влади розробити довгострокову державну програму забезпечення житлових прав ВПО у розрізі оперативного, тимчасового, постійного житла, проведення капітального і поточного ремонту, зокрема на умовах кредитування, а також фінансування для окремих соціальних категорій.
- Державне регулювання цін на оренду житла (розширення регуляторних повноважень для місцевого самоврядування, військово-цивільних адміністрацій та Уряду; надання можливості встановлювати граничний рівень вартості послуг, зокрема оренди житла, послуг ЖКГ, здійснення контролю за їх дотриманням).
- Розробити методичні рекомендації та правові механізми впливу створених Рад з питань ВПО на політику органів місцевого самоврядування, зокрема на реалізацію і захист житлових прав ВПО.

- Збільшити фінансування місцевих бюджетів на будівництво нового житла для ВПО, реконструкцію житлового фонду, пільгове кредитування (залучення додаткового фінансування з боку міжнародних організацій, країн-донорів, грантових програм, розв'язання питання справедливого спрямування цих коштів, зокрема шляхом зведеної публічної інформації про потреби).
- Збільшити фінансування з державного бюджету на реалізацію Програми підтримки індивідуального житлового будівництва та розвитку особистого селянського господарства «Власний дім».
- Знизити мінімальний перший внесок на житло та фіксовану річну процентну ставку (з базової 7% до пільгової 3%) для ВПО за Програмою «ЄОселя».
- Розробити механізм компенсації витрат ВПО на оренду житла з визначенням критеріїв та строків такої компенсації.

На місцевому рівні:

1. Забезпечення житлом

- Передбачити у місцевому бюджеті кошти на формування фондів житла для тимчасового проживання ВПО, соціального призначення з урахуванням потреби у наданні такого житла.
- Здійснювати постановку ВПО на облік людей, які потребують житла для тимчасового проживання, попри те, що на момент звернення у громаді відсутній фонд житла для тимчасового проживання ВПО.
- Провести інвентаризацію вільних житлових та нежитлових приміщень, якими можна наповнити житлові фонди.
- Створити сприятливі умови для залучення донорів для нового будівництва та реконструкції житлового фонду для ВПО (спрощення процедури відведення земельної ділянки, надання доступу до комунікацій, організаційне забезпечення тощо).
- Залучати кошти міжнародних організацій, донорів, брати участь у грантових програмах.
- Напрацювати нові механізми пошуку житла, яким може бути наповнений житловий фонд соціального призначення (викуп, переобладнання нежитлових приміщень на житлові, використання безхазяйних приміщень і відумерлої спадщини тощо).
- Здійснювати пошук вільних земельних ділянок та сформувати базу земельних ділянок, які можна виділити для будівництва житлових будинків для ВПО; запозичувати міжнародний досвід у відбудові житла.
- Налагодити співпрацю з Обласним фондом підтримки індивідуального житлового будівництва на селі та розглянути можливість співфінансування програм надання житлових кредитів з місцевого бюджету.

2. Ухвалення локальних нормативно-правових актів

- На виконання Постанови КМУ від 29.04.2022 № 495 створити фонд тимчасового житла для ВПО, розробити та затвердити порядок розподілу житла з фонду тимчасового житла для ВПО.
- Залучати Раду з питань ВПО до ухвалення рішень щодо формування та розподілу соціального / тимчасового житла (наприклад, шляхом включення членів Ради до робочих груп або комісій у місцевих органах влади).
- Залучати ВПО до ухвалення рішень щодо житлового забезпечення внутрішньо переміщених осіб та інших прав ВПО.
- Розробити та ухвалити довгострокову програму інтеграції ВПО у місцеву громаду, зокрема з довгостроковими житловими рішеннями.

3. Інформаційна доступність

- Проводити широку інформаційну кампанію для ВПО, підвищувати їхню обізнаність про їхні житлові права, наявні житлові програми, постановку на квартирний облік тощо.
- На офіційному сайті Калуської міської ради систематично оновлювати та актуалізувати інформацію, максимально наповнювати його даними для ВПО.
- Наповнити вкладку сайту «Все для внутрішньо переміщених осіб» програмами, які діють у Калуській МТГ. Матеріали, розміщені на сайті, мають мати зрозумілий та наочний характер із покроковим алгоритмом дій щодо реалізації конкретної послуги (постановка на квартирний облік, участь у житловій програмі, пошук житла тощо).

4. Діяльність громадських організацій

- Проводити широку інформаційно-просвітницьку кампанію серед ВПО з метою підвищення їхньої обізнаності про їхні житлові права, наявні житлові програми — як на місцевому, так і на державному рівні.
- Проводити навчання (тренінги, лекції, семінари) для представників органів місцевого самоврядування, які опікуються питаннями ВПО, зокрема щодо забезпеченням житлових прав ВПО, які постійно проживають у громаді.

Дослідження провела Благодійна організація «Благодійний фонд «Стабілізейшен Суппорт Сервісез»» у лютому – липні 2024 року за фінансування Агентства ООН у справах біженців в Україні (УВКБ ООН).

Зміст цієї публікації є виключно відповідальністю БО «БФ «ССС»» та не може використовуватися, щоб відобразити думку Агентства.

Підписуйтеся на наш фонд у соціальних мережах, щоби слідкувати за дослідженнями системи соціального захисту населення, отримувати новини щодо Допомоги постраждалим людям в Україні та дізнаватися про актуальні зміни законодавства.

КОНТАКТИ БЛАГОДІЙНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ «Благодійний фонд "Стабілізейшен Суппорт Сервісез"»

НАШ САЙТ:
<https://sss-ua.org>

ЕЛЕКТРОННА ПОШТА:
info@radnyk.org

FACEBOOK:
[@stabilizationsupportservices](https://www.facebook.com/stabilizationsupportservices)

INSTAGRAM:
[@stabilizationsupportservices](https://www.instagram.com/stabilizationsupportservices)

TELEGRAM:
[@SSS_Ukraine](https://www.t.me/SSS_Ukraine)

TWITTER:
[@SSS_Ukraine](https://www.x.com/SSS_Ukraine)